

VEIKSMINGA ES DEMOKRATIJA

Išsakykite savo nuomonę –
dalyvaukite Europos piliečių
iniciatyvoje

ĮVADAS	1
1 SKYRIUS. TRUMPAS ĮVADAS APIE EUROPOS SĄJUNGĄ	3
2 SKYRIUS. DEMOKRATIJA EUROPOS SĄJUNGOJE	11
3 SKYRIUS. EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVA	17
4 SKYRIUS. EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVOS RENGIMAS IR POPULIARINIMAS	21
BAIGIAMASIS TESTAS	25
BAIGIAMOJO TESTO ATSAKYMAI	27
EUROPOS SĄJUNGOS SUTARČIŲ FAKTŲ SUVESTINĖ	28
ES VEIKLOS SRITYS (PASIRINKIMAS)	31
ES ĮSTATYMŲ LEIDYBOS PROCESAS	32

Įvadas

Šio mokymo modulio tikslas – supažindinti mokinius su demokratinio dalyvavimo Europos Sąjungoje tema bei suteikti jiems žinių ir įgūdžių, leidžiančių jiems naudotis savo, kaip ES piliečių, teisėmis. Gvildenant šią temą, modulis apima Europos piliečių iniciatyvą. Pasibaigus moduliui, mokiniai aiškiai supras iniciatyvos tikslą, kaip ji veikia, kur jos vieta platesniame Europos Sąjungos demokratijos kontekste ir kaip jie gali ja pasinaudoti, kad pakeistų savo aplinką.

Kas yra Europos piliečių iniciatyva?

Europos piliečių iniciatyva leidžia ES piliečiams daryti įtaką ES politikai įtraukiant į Europos darbotvarkę jiems svarbiausius klausimus. Piliečių iniciatyva suburia įvairių ES šalių piliečius parašams rinkti ir raginti Europos Komisiją siūlyti įstatymus tose srityse, kuriose Komisija turi įgaliojimus veikti. Tai yra būdas kylant iš apačios į viršų pradėti politines diskusijas ir didinti informuotumą apie bendrus dalykus, kurie vienija žmones tarpvalstybiniu mastu. Priemonė pradėta taikyti 2012 m., ir dabar ji duoda rezultatų – dėl kelių iniciatyvų Europos Komisija pateikė konkrečius teisinius pasiūlymus.

Kodėl mokiniai turėtų mokytis apie demokratinį dalyvavimą ES, sutelkdami dėmesį į Europos piliečių iniciatyvą?

Sveikoje ir klestinčioje demokratijoje piliečiai gali laisvai reikšti savo nuomonę. Jie gali veiksmingai naudotis savo balsavimo teisėmis, dalyvauti viešuose debatuose ir taip turėti įtakos savo ateičiai. Šios sunkiai iškovotos teisės sudaro bet kokios demokratijos pagrindą ir yra Europos Sąjungos esminė dalis. (Šaltinis: Europos Komisija)

Demokratija yra viena iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga. Tačiau demokratija negali būti laikoma savaime suprantamu dalyku. Ji turi būti aktyviai puoselėjama; piliečiai turi aktyviai dalyvauti jiems prieinamuose demokratinuose procesuose. Norėdami tai padaryti, jie turi suprasti šiuos procesus. Nors daugelis mokinių žinos, kad vyksta Europos Parlamento narių rinkimai, svarbu, jog jie taip pat žinotų, kad jie gali įnešti pokyčių dėl klausimų, kurie jiems labai svarbūs, naudodami kitas priemones, pavyzdžiui, Europos piliečių iniciatyvą, kuri yra pagrindinė ES teisė, įtvirtinta 2009 m. Lisabonos sutartimi.

Europos piliečių iniciatyva yra bendradarbiavimo pobūdžio, nes ji skatina piliečius ne tik dirbti su bendraminčiais savo šalyje, bet ir ieškoti paramos keliose valstybėse narėse. Todėl mokymasis apie Europos piliečių iniciatyvą taip pat yra bendradarbiavimo, organizavimo, įtikinėjimo ir atkaklumo pamoka.

Ką apima švietimo modulis?

Modulį sudaro keturi teminiai skyriai, kurių kiekviename dėmesys skiriamas skirtingam dalykui, nuo bendresnės informacijos apie Europos Sąjungą pereinant prie konkrečios informacijos ir veiklos, susijusios su Europos piliečių iniciatyva, kaip nurodyta toliau.

- 1) Trumpas įvadas apie Europos Sąjungą.
- 2) Demokratija Europos Sąjungoje.
- 3) Europos piliečių iniciatyva.
- 4) Europos piliečių iniciatyvos rengimas ir populiarinimas.

Modulyje pateikiama toliau nurodyta medžiaga.

- Mokytojo dokumentų rinkinys, įskaitant nurodymus dėl kiekvienos pamokos, atsakymus, papildomą informaciją ir nuorodas tolesnėms studijoms.
- Studento dokumentų rinkinys, naudotinas mokykloje bei atliekant namų darbus ir skirtas tiek pasikartoti įgytas žinias, tiek gilintis toliau. Pateikiamos nuorodos į atitinkamas interneto svetaines, parengtas visomis oficialiosiomis ES kalbomis.
- „PowerPoint“ pateiktys, skirtos naudoti klasėje, įskaitant tekstus ir vaizdo įrašus (pasirinktinai).
- Nuorodos į vaizdo įrašų failus. Visi modulyje naudojami vaizdo įrašai prieinami visomis oficialiomis ES kalbomis.
- Faktų suvestinė tolesniam Europos Sąjungos istorijos tyrinėjimui.
- Faktų suvestinė apie ES veiklos sritis.
- Baigiamasis testas.

Kaip modulio turėtų būti mokoma?

Modulis sukurtas taip, kad jį būtų galima naudoti lanksčiai. Nors jis suskirstytas į keturis teminius skyrius, galite laisvai pritaikyti medžiagą pagal savo mokymo kontekstą (klasės dydį, turimas priemones, laiką ir t. t.). Atkreipkite dėmesį, kad papildomos informacijos skyriai pamokų plane yra tik informaciniai. Tiriamoji veikla gali būti užduodama namų darbams arba atliekama pamokoje, jei turima laiko ir reikiamų priemonių.

Jei laikas yra ribotas, pagrindinė informacija gali būti pateikiama per keturias pamokas. Jei yra daugiau laiko, daugelį sričių galima ištirti ir aptarti išsamiau arba jomis remiantis galima atlikti projektinius darbus. Pasirenkamą projektinę veiklą galima rasti kiekvieno modulio pabaigoje.

Kokie metodologiniai metodai naudojami modulyje?

Medžiaga sukurta taip, kad būtų galima taikyti kelis toliau išvardytus mokymo / mokymosi metodus.

- Tiesioginis pateikimas
- Diskusija grupėje
- Grupinis darbas
- Projektinis darbas
- Studijavimas individualiai
- Tiriamasis darbas
- Problemų sprendimas
- Žaidimas vaidmenimis
- Filmavimas

Tačiau galite laisvai naudoti bet kokius kitus metodus, kurie, jūsų manymu, padės mokiniams suprasti ir įsiminti informaciją, kurią apima skyriai.

Terminologija

Nors buvo dedamos visos pastangos, kad specializuota terminologija būtų vartojama kuo mažiau, turi būti įvestos tam tikros sąvokos, kad jas būtų galima aptarti. Pagalbos dėl Europos Sąjungoje vartojamų terminų galima rasti čia: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary.html>. Atkreipkite dėmesį, kad galite pasirinkti pageidaujamą oficialią kalbą.

1 SKYRIUS. Trumpas įvadas apie Europos Sąjungą

PAMOKOS PLANAS

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

- Nustatyti ES vertybes
- Pristatyti Šengeno erdvę ir Europos bendrąją rinką
- Nustatyti ES veiklos sritis

KO MOKINIAI MOKYSIS

- Kaip ES apskritai veikia jų gyvenimą
- Kad ES turi konkrečias kompetencijos sritis, kurios turi įtakos jų kasdieniam gyvenimui

KO MOKINIAI PRAKTIKUOSIS

- Tyrinėti
- Naudotis interneto svetaine „Europa“
- Diskutuoti / dalytis informacija

REIKALINGA MEDŽIAGA

- 1 skyriaus „PowerPoint“ (pasirinktinai)
- 1–3 vaizdo įrašai

Pamokos etapai

KĄ ŽINOME APIE ES?

- 1) Ant lentos užrašykite raides „ES“. Mokinių prašoma sugalvoti žodžių ar trumpų frazių, kurias jie sieja su ES. Parašykite juos ant lentos, kad suformuotumėte žodžių debesį. Tai taip pat galima padaryti naudojant programą, pavyzdžiui, „Mentimeter“ (pasirinktinai).
- 2) Paraginkite klasę skirti kelias minutes apmąstymams apie tai, ką jie sugalvojo, pavyzdžiui, ar pojūčiai apskritai yra teigiami / neigiami? Su kuo mokiniai sieja ES?

TRUMPAS ĮVADAS Į ES

- 3) Paleiskite 1 vaizdo įrašą („PowerPoint“ 2 skaidrė). Vaizdo įrašė matomi svarbiausi Europos Sąjungos pasiekimai. Paklauskite mokinių, ar jie atpažįsta / gali išsiaiškinti bet kurį iš jų.

Pavyzdžiai: Solidarumo korpusas (jaunimas, padedantis bendruomenėms); pabėgėliai; demokratija; solidarumas („Charlie Hebdo“); Nobelio taikos premija; Europos Sąjungos sukūrimas; Vokietijos susivienijimas; Romos sutartis (1957 m.), kuria įsteigta Europos ekonominė bendrija.

- 4) Paaiškinkite, kad Europos Sąjunga buvo sukurta remiantis sutartimis, kurių laikosi visos valstybės narės. Jose apibrėžiami tikslai ir vertybės, kuriems pritarė visos narės, taip pat sritys, kuriose Europos Sąjunga gali veikti. Nukreipkite studentus į jų **studento dokumentų rinkinio** 26 puslapį. Tai bus naudinga mokinių namų darbams arba, jei pageidaujama, gali būti naudojama kaip atskira pamoka.

ES VERTYBĖS

- 5) Paieškite 2 vaizdo įrašą („**PowerPoint**“ 3 skaidrė). Vaizdo įrašė pristatomos šešios Europos Sąjungos vertybės.

„Sąjunga grindžiama tokiomis vertybėmis kaip pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“

Lisabonos sutarties 2 straipsnis

- 6) Parodykite „**PowerPoint**“ 4 skaidrę. Jei nenaudojate „PowerPoint“, nukreipkite studentus į jų **studento dokumentų rinkinio** 1 puslapį.
- 7) Paaiškinkite, kad ES turi 6 pagrindines vertybes, kuriomis grindžiama visa ES politika ir veiksmai.
- 8) Naudokite „PowerPoint“ esančias šešias vertybes arba ant lentos užrašykite toliau nurodytus žodžius.
- Žmogaus orumas
  - Laisvė
  - Demokratija
  - Lygybė
  - Teisinė valstybė
  - Žmogaus teisės

Nukreipkite studentus į jų **studento dokumentų rinkinio** 1 puslapį. Tada suskirstykite klasę į mažas grupes. Paprašykite kiekvienos grupės surikiuoti vertybes pagal jų svarbą. Grupės turėtų sugebėti pagrįsti savo nuomonę ir apibrėžti vertybę. Norėdami padėti, naudokitės toliau pateiktomis pastabomis. Atkreipkite dėmesį, kad „teisingos“ tvarkos nėra.

PAGRINDINĖS EUROPOS SĄJUNGOS VERTYBĖS

ŽMOGAUS ORUMAS

Žmogaus orumo koncepcija yra įsitikinimas, kad visi žmonės turi ypatingą vertę, kuri yra susieta tik su jų žmogiškumu. Tai neturi nieko bendro su jų klase, rase, lytimi, religija, sugebėjimais ar bet koku kitu veiksniumi, išskyrus tai, kad jie yra žmonės.

Žmogaus orumas pagrindžia žmogaus teises. Kai žmonės yra suskaldomi ir jiems suteikiamos vertybės, pagrįstos tokiomis charakteristikomis kaip klasė, lytis, religija ir pan., sukuriama nelygios visuomenės, kurioje siautėja diskriminacija. Žmonėms, kuriems priskiriama didesnė vertė, teikiamos privilegijos. Kiekvienas, kuris nepriklauso privilegijuotai kategorijai, gali būti apleidžiamas arba engiamas.

LAISVĖ

Judėjimo laisvė suteikia piliečiams teisę laisvai judėti ir gyventi Sąjungoje. Tokias asmens laisves kaip pagarba privačiam gyvenimui, minties, religijos, susirinkimų, išraiškos ir informacijos laisvė, saugo ES pagrindinių teisių chartija.

DEMOKRATIJA

ES veikia atstovaujamosios ir dalyvaujamosios demokratijos pagrindu. Būti Europos piliečiu reiškia naudotis politinėmis teisėmis. Kiekvienas suaugęs ES pilietis turi teisę būti kandidatu ir balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. ES piliečiai turi teisę būti kandidatais ir balsuoti savo gyvenamojoje šalyje arba kilmės šalyje. Piliečiai taip pat gali daryti tiesioginį poveikį ES politikai naudodamiesi tokiomis priemonėmis kaip Europos piliečių iniciatyva.

LYGYBĖ

Lygybė – tai visų piliečių lygios teisės prieš įstatymą. Moterų ir vyrų lygybės principas yra visos Europos politikos ir Europos integracijos pagrindas. Tai taikoma visose srityse. Vienodo užmokesčio už vienodą darbą principas tapo Romos sutarties 1957 metais dalimi.

TEISINĖ VALSTYBĖ

ES grindžiama teisinės valstybės principu. Viskas, ką daro ES, paremta sutartimis, kurias savanoriškai ir demokratiškai sudarė ES šalys. Teisę ir teisingumą palaiko nepriklausoma teismų sistema. ES šalys galutinę jurisdikciją suteikė Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, kurio sprendimų turi paisyti visi.

ŽMOGAUS TEISĖS

Žmogaus teises gina Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. Šios teisės apima teisę nebūti diskriminuojamam dėl lyties, rasės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, teisę į jūsų asmens duomenų apsaugą ir teisę kreiptis į teismą.

- 9) Grupės pakviečiamos pasidalyti savo geriausiais pasirinkimais ir argumentais su klase. Leiskite kiekvienai grupei trumpai pristatyti savo idėjas, o tada skirkite dar keletą minučių grupės diskusijai.

ŠENGENO ERDVĖ

- 10) Paklauskite mokinių, kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse jie lankėsi (jei lankėsi), tada paklauskite, ar kuris nors iš jų buvo išvykęs už Sąjungos ribų. Paprašykite mokinių palyginti tą patirtį. Paraginkite mokinius pagalvoti apie sienos kirtimo paprastumą, buvimo trukmę, vizų reikalavimus ir kt.

Šengeno erdvė be sienų užtikrina laisvą judėjimą daugiau kaip 400 mln. ES piliečių, taip pat ne ES piliečiams, kurie gyvena ES arba lankosi ES kaip turistai, mainų programų studentai ar dalykiniais reikalais (visiems, teisėtai esantiems ES).

- 11) Parodykite „PowerPoint“ 5 skaidrę. Jei nenaudojate „PowerPoint“, ant lentos užrašykite „Šengeno erdvė“.

- 12) Paprašykite studentų surašyti visas Šengeno šalis, kurias jie prisimena, savo **studento dokumentų rinkinyje** (2 puslapyje). Tada parodykite „PowerPoint“ 6 skaidrę. Jei nenaudojate „PowerPoint“, perskaitykite atsakymus iš informacinio laukelio.

Šengeno erdvei priklausančios šalys (2023 m. sausio mėn.):

Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Islandija, Ispanija, Italija, Kroatija, Latvija, Lichtenšteinas, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Lenkija, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vengrija ir Vokietija.

Rumunija, Bulgarija ir Kipras vis dar (nuo 2023 m. sausio mėn.) yra kandidatės. Airijos Respublika pasitraukė iš susitarimo.

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_lt

BENDROJI RINKA IR MUITŲ SĄJUNGA

13) Paleiskite 3 vaizdo įrašą („**PowerPoint**“ 7 skaidrė). Vaizdo įrašė paaiškinami bendrosios rinkos privalumai.

14) Nueikite į „**PowerPoint**“ 8 skaidrę arba užrašykite ant lentos: „Prekės, kapitalas, paslaugos, žmonės“. Paaiškinkite, kad visi jie laisvai juda bendrojoje rinkoje.

15) Padalykite klasę į keturias grupes ir kiekvienai grupei priskirkite po vieną laisvę. Skirkite grupėms kelias minutes apmąstyti šių laisvių privalumams a) verslo ir b) ES piliečių požiūriu. Paprašykite jų pagalvoti apie tai, kokios naudos iš to gauna jie patys.

Laisvas prekių judėjimas

Laisvas prekių judėjimas reiškia, kad tarp valstybių narių nėra muitų ir kiekybinių apribojimų. Tai reiškia, kad tiekėjai gali laisvai parduoti savo prekes visoje ES be jokių apribojimų ir taip plėsti savo verslą. Vartotojai gali laisvai pirkti iš visos Sąjungos ir ieškoti geriausio pasiūlymo.

Standartizavimas visoje Sąjungoje reiškia, kad vartotojai gali būti tikri, jog iš bet kurios valstybės narės perkamas gaminytis atitinka tuos pačius minimalius standartus, susijusius su tokiais klausimais kaip eksploatacinės savybės ir sauga. Jų vartotojų teisės taip pat saugomos, nesvarbu, iš kurios ES vietos jie pirktų.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/38/free-movement-of-goods>

Laisvas kapitalo judėjimas

Laisvas kapitalo judėjimas leidžia piliečiams atlikti daug operacijų užsienyje, pavyzdžiui, atsidaryti banko sąskaitas, pirkti užsienio bendrovių akcijas, investuoti ten, kur gaunama geriausia grąža, ir įsigyti turto.

Europos įmonės gali investuoti į kitas Europos įmones, joms priklausyti ir aktyviai dalyvauti jų valdymo procese. Jos taip pat gali gauti pinigų, pavyzdžiui, paskolų, ten, kur pigiausia.

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-markets/capital-movements_lt

Laisvas paslaugų judėjimas

Specialistai ir bendrovės gali laisvai teikti savo paslaugas bet kurioje Sąjungos vietoje laikinai arba nuolat. Tai įmanoma, nes ES dėjo pastangas, kad visoje Sąjungoje būtų lengviau pripažinti kvalifikacijas.

Pavyzdžiui, dabar visoje ES skelbiami viešieji konkursai dėl paslaugų (su tam tikromis išimtimis), leidžiantys pasiūlymus teikti įmonėms / konsorciumams visoje ES. Taip įmonės gali gauti pajamų, o vyriausybės – pasirinkti naudingiausią pasiūlymą iš platesnio asortimento.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/40/freedom-of-establishment-and-freedom-to-provide-services>

Laisvas žmonių judėjimas

ES piliečiai turi teisę persikelti į bet kurią ES šalį gyventi, dirbti, mokytis, ieškoti darbo ar išeiti į pensiją. Jie gali būti kitoje ES šalyje iki 3 mėnesių, jeje neužsiregistruodami, tačiau jiems gali reikėti pranešti apie savo buvimą. Vienintelis reikalavimas yra turėti galiojančią nacionalinę asmens tapatybės kortelę arba pasą. Jei jie pasilieka ilgiau nei 3 mėnesius, jie turi užregistruoti savo gyvenamąją vietą. Laisvas darbuotojų judėjimas reiškia bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės, susijusios su užimtumu, darbo užmokesčiu ir kitomis darbo bei įdarbinimo sąlygomis, panaikinimą. Be to, šiame straipsnyje nustatyta, kad ES darbuotojas turi teisę priimti pateiktą darbo pasiūlymą, laisvai judėti šalyje, pasilikti darbo tikslais ir toliau likti tam tikromis sąlygomis.

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/residence-rights/index_lt.htm#eu-citizen

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/41/free-movement-of-workers>

VEIKLOS SRITYS

16) Parodykite „PowerPoint“ 9 skaidrę arba nukreipkite studentus į faktų suvestinę, esančią **studento dokumentų rinkinio** 30 puslapyje.

Europos Sąjunga gali veikti tik tose srityse, kuriose valstybės narės jai leido tai daryti pagal ES sutartis.

17) Paprašykite studentų savo **studento dokumentų rinkinyje** (3 puslapyje) atsakyti, kuriai veiklos sričiai priklauso toliau nurodyti teiginiai.

1. Gaunate ne mažiau kaip dvejų metų garantiją, kai perkate naują nešiojamąjį kompiuterį. (Vartotojų apsauga)
2. Jei jūsų skrydis atidedamas ilgam laikui arba atšaukiamas, gaunate kompensaciją. (Transportas)
3. Vienoje ES šalyje gautos jūsų kvalifikacijos pripažįstamos kitoje. (Bendroji rinka)
4. Minimalus 20 dienų atostogų laikotarpis per metus visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui. (Užimtumas ir socialiniai reikalai)
5. Maksimalus žvejams leidžiamas sugauti menkių kiekis. (Žuvininkystė)
6. Energijos (dujų / elektros) kiekis, kuris turi būti gaunamas iš atsinaujinančių energijos šaltinių, pavyzdžiui, saulės ir vėjo energijos. (Energija)
7. Maksimalus leidžiamas smulkių dalelių kiekis, kuris gali būti ore. (Aplinka)

Sutartyse nurodoma, kas ir kokiose srityse gali priimti įstatymus: ES, nacionalinės vyriausybės ar abi. Paaiškinkite, kad ES turi įvairius toliau nurodytus [kompetencijos lygius](#).

ES turi tris kompetencijos lygius („PowerPoint“ 9 skaidrė):

- a) išimtinė kompetencija, kai tik Sąjunga gali priimti teisės aktus, o valstybės narės juos įgyvendina (pavyzdžiui, muitų sąjunga, konkurencijos taisyklės bendrojoje rinkoje, pinigų politika euro zonos šalyse);
- b) pasidalijamoji kompetencija, kai valstybės narės gali priimti teisės aktus ir teisiškai privalomas priemones, jei Sąjunga to nepadare (pvz., žemės ūkis, žuvininkystė, aplinka, vartotojų apsauga, transportas, energija ir t. t.);
- c) papildomoji kompetencija, kai ES priima priemones, kuriomis remiama arba papildoma valstybių narių politika (pavyzdžiui, žmonių sveikatos apsauga ir gerinimas, pramonė, kultūra, turizmas, švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas, civilinė sauga, administracinis bendradarbiavimas) („PowerPoint“ 10 skaidrė).

<https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/summary/division-of-competences-within-the-european-union.html>

PAMOKOS UŽBAIGIMAS

18) Įsitikinkite, kad studentai supranta, kaip jie turi atlikti namų darbus savo **studento dokumentų rinkinyje** (5–7 puslapiuose).

19) Norėdami baigti užsiėmimą, paprašykite mokinių apmąstyti ir tada trumpai aptarti informaciją, kurią jie pirmą kartą sužinojo per pamoką.

PASIRENKAMA VEIKLA

Kitai pamokai paprašykite mokinių užsirašyti dalykus, su kuriais jie susiduria kasdieniame gyvenime ir kuriems įtaką padarė ES teisės aktai. Mokiniai pasidalija tuo, ką pastebi, kito skyriaus pradžioje.

1 skyriaus pamokos apžvalgos atsakymai

Prat. 1) 1b, 2d, 3c, 4a, 5e

Prat. 2) I. b, II. e, III. c, IV. d, V. a

Prat. 3) Mokinių atsakymai:

[urumas](#), [laisvė](#), [demokratija](#), [lygybė](#), [teisinė valstybė](#), [žmogaus teisės](#).

Prat. 4)

- a) K (Šveicarija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Islandija)
- b) T
- c) K (Jums vis tiek reikės asmens tapatybės dokumento oro uostuose, norint užsiregistruoti viešbutyje ir pan. Daugelyje šalių taip pat reikalaujama, kad žmonės turėtų kokį nors asmens tapatybės dokumentą.)
- d) T (Nė viena šalis, turinti sausumos sieną su Graikija, nėra Šengeno narė)
- e) K (Taip pat nėra imigracijos patikrinimų tarp Ispanijos ir Prancūzijos. Bet net jei atvyko į Prancūziją per ne ES šalį, draugas turės Šengeno vizą, kuri galioja Prancūzijoje.)

Prat. 5)

- a) Kapitalas / žmonės
- b) Paslaugos / kapitalas
- c) Prekės / kapitalas / įsisteigimas
- d) Prekės / kapitalas
- e) Žmonės

Prat. 6) Mokinių atsakymai.

Prat. 7)

- a) Pasidalijamoji
- b) Papildomoji
- c) Išimtinė

2 SKYRIUS. Demokratija Europos Sąjungoje

PAMOKOS PLANAS

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

- Pristatykite dalyvaujamosios demokratijos idėją
- Pristatykite pagrindines ES teisės aktų leidybos institucijas
- Paaiškinkite, kaip rengiami ES įstatymai
- Pristatykite Europos piliečių iniciatyvos idėją

KO MOKINIAI MOKYSIS

- Kokios yra pagrindinės ES institucijos
- Kaip priimami ES teisės aktai
- Kokios įtakos jos turi ES politikai

KO MOKINIAI PRAKTIKUOSIS

- Tyrinėti
- Naudotis interneto svetaine „Europa“
- Diskutuoti / dalytis informacija

REIKALINGA MEDŽIAGA

- 2 skyriaus „PowerPoint“ (jei naudojama)
- 4–6 vaizdo įrašai

Pamokos etapai

- 1) Patikrinkite namų darbus iš ankstesnės pamokos, įskaitant įžvalgas iš pasirinktos veiklos, jei ji atlikta.

ĮVADAS

- 2) Ant lentos užrašykite žodį „Demokratija“. Paklauskite mokinių, kaip jie supranta šį terminą. Leiskite mokiniams aptarti tai, ką jie žino apie demokratines institucijas savo šalyje.

- 3) Parodykite „PowerPoint“ 2 skaidrę. Paaiškinkite, kad šiandienos pamokoje kalbėsime apie dvi skirtingas demokratijos rūšis: atstovaujамąją demokratiją ir dalyvaujамąją demokratiją.

Atstovaujamoji demokratija yra valdymo forma, kai žmonės **renka** savo atstovus (pavyzdžiui, Parlamento narius), kuriuos jie **įgalioja** siūlyti ir priimti teisės aktus jų vardu.

Dalyvaujamoji demokratija – tai mechanizmai, per kuriuos piliečiai **dalyvauja** visuose **sprendimų priėmimo** procesuose ir taip papildo atstovaujамąją demokratiją.

ES SPRENDIMUS PRIIMANČIOS INSTITUCIJOS

- 4) Parodykite „PowerPoint“ 3 skaidrę. Paaiškinkite, kad ES turi tris pagrindines institucijas, atsakingas už teisės aktų siūlymą ir priėmimą: Europos Komisiją, Europos Parlamentą ir ES Tarybą.

5) Parodykite „PowerPoint“ 4 skaidrę. Pristatykite Europos Komisiją.

Ką daro Europos Komisija?

Siūlo naujus įstatymus

Europos Komisija yra vienintelė ES institucija, kuri turi teisę pateikti Europos Parlamentui ir ES Tarybai priimti įstatymus ir kuri:

- saugo ES ir jos piliečių interesus klausimais, kurių negalima veiksmingai spręsti nacionaliniu lygmeniu;
- tinkamai išsiaiškina technines detales konsultuodamasi su ekspertais ir visuomene.

Tvarko ES politiką ir skiria ES finansavimą

- Kartu su Taryba ir Parlamentu nustato ES išlaidų prioritetus
- Rengia metinius biudžetus, kuriuos tvirtina Parlamentas ir Taryba
- Prižiūri, kaip leidžiami pinigai, tikrinant Audito Rūmams

Užtikrina ES teisės aktų vykdymą

- Kartu su Teisingumo Teismu užtikrina, kad ES teisė būtų tinkamai taikoma visose valstybėse narėse

Atstovauja ES tarptautiniu mastu

- Visų ES šalių vardu kalba tarptautinėse organizacijose, ypač prekybos politikos ir humanitarinės pagalbos srityse
- Derasi dėl tarptautinių susitarimų ES vardu

Sudedamosios dalys

Politinį vadovavimą užtikrina 27 Komisijos narių (po vieną iš kiekvienos ES šalies) komanda, kuriai vadovauja Komisijos pirmininkas, sprendžiantis, kas yra atsakingas už kurią politikos sritį. Pirmininką skiria Europos Vadovų Taryba (atstovaujanti kiekvienos ES šalies valstybių ar vyriausybės vadovams), atsižvelgdama į Europos Parlamento rinkimų rezultatus. Jį tvirtina Europos Parlamentas. Kitus narius skiria jų šalys ir jiems taikoma patvirtinimo procedūra, kurioje dalyvauja naujasis pirmininkas, Europos Parlamentas ir Europos Vadovų Taryba.

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_lt

6) Parodykite „PowerPoint“ 5 skaidrę. Pristatykite Europos Sąjungos Tarybą.

Ką daro ES Taryba?

Derasi dėl ES įstatymų ir juos priima

Taryba yra esminė ES sprendimų priėmėja.

Ji derasi dėl teisės aktų ir juos priima, daugeliu atvejų kartu su Europos Parlamentu. Ją sudaro visų ES šalių ministrai.

Koordinuoja valstybių narių politiką

Taryba yra atsakinga už valstybių narių politikos koordinavimą konkrečiose srityse, pavyzdžiui:

- ekonominės ir fiskalinės politikos;
- švietimo, kultūros, jaunimo ir sporto politikos;
- užimtumo politikos.

Plėtoja ES bendrą užsienio ir saugumo politiką

Taryba apibrėžia ir įgyvendina ES užsienio ir saugumo politiką remdamasi Europos Vadovų Tarybos nustatytais gairėmis. Tai taip pat apima ES vystymosi ir humanitarinę pagalbą, gynybą ir prekybą.

Sudaro tarptautinius susitarimus

Taryba įgalioja Komisiją ES vardu derėtis dėl susitarimų tarp ES ir ne ES šalių bei tarptautinių organizacijų. Pasibaigus deryboms Taryba priima sprendimą dėl susitarimo pasirašymo ir sudarymo.

Priima ES biudžetą

Taryba priima ES biudžetą kartu su Parlamentu.

Biudžeto laikotarpis apima kalendorinius metus. Jis paprastai priimamas gruodžio mėn. ir pradamas taikyti kitų metų sausio 1 dieną.

<https://www.consilium.europa.eu/lt/council-eu/>

7) Paleiskite 4 vaizdo įrašą („PowerPoint“ 6 skaidrė) apie ES rinkimus. Paklauskite mokinių, ar jie žino, kas yra jų vietinis EP narys. Kada buvo paskutiniai rinkimai? Kada vyks kiti rinkimai? Kaip manote, ar svarbu balsuoti rinkimuose? Kodėl / kodėl ne?

8) Parodykite „PowerPoint“ 7 skaidrę. Pristatykite Europos Parlamentą.

Ką daro Europos Parlamentas?

Leidžia įstatymus

- ES įstatymų priėmimas kartu su ES Taryba, remiantis Europos Komisijos pasiūlymais
- Sprendimai dėl tarptautinių susitarimų
- Sprendimai dėl plėtros
- Komisijos darbo programos peržiūra ir prašymas, kad ji siūlytų teisės aktus

Prižiūri

- Demokratinė visų ES institucijų kontrolė (vartokite paprastą kalbą, kad mokiniai geriau suprastų)
- Komisijos pirmininko išrinkimas ir Komisijos kaip institucijos patvirtinimas; galimybė balsuoti pareiškus nepasitikėjimą, įpareigojant Komisiją atsistatydinti
- Biudžetų įvykdymo patvirtinimas, t. y. ES biudžetų panaudojimo būdo patvirtinimas
- Piliečių peticijų nagrinėjimas ir užklausų sudarymas
- Pinigų politikos aptarimas su Europos centriniu banku
- Klausimai Komisijai ir Tarybai
- Pastabos dėl rinkimų

Rengia biudžetą

- ES biudžeto priėmimas kartu su Taryba
- ES ilgalaikio biudžeto – daugiamečių finansinės programos – tvirtinimas

Sudedamosios dalys

Rinkimai vyksta kas 5 metus. Kiekvienos šalies EP narių skaičius yra maždaug proporcingas jos gyventojų skaičiui: nė vienoje šalyje negali būti mažiau nei 6 ar daugiau nei 96 EP nariai, o bendras skaičius negali viršyti 705 (704 ir pirmininkas). EP nariai skirstomi į grupes pagal politinę priklausomybę, o ne pagal tautybę.

Pirmininkas atstovauja Parlamentui kitose ES institucijose bei išoriniame pasaulyje ir galutinai patvirtina ES biudžetą.

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-parliament_lt

ĮSTATYMŲ LEIDYBOS PROCESAS

9) Paprašykite mokinių paaiškinti, kaip įstatymai priimami jų šalyje. Jei reikia, paaiškinkite.

10) Paleiskite 5 vaizdo įrašą („**PowerPoint**“ 8 skaidrė), kuriame paaiškinama, kaip įstatymai priimami ES. Paaiškinkite, jog tai, kaip ES priima sprendimus, užtikrina, kad būtų atsižvelgta į visų susijusių šalių – ES kaip institucijos, atskirų valstybių narių ir tų valstybių piliečių – požiūrį ir poreikius.

11) Parodykite „**PowerPoint**“ 9 skaidrę. Naudokite blokinę schemą, kad patikrintumėte, ar mokiniai suprato sprendimų priėmimo proceso pagrindus.

Įstatymų leidybos procesas

Atkreipkite dėmesį, kad toliau pateikiamas supaprastintas aprašymas.

1. Europos Komisija savo iniciatyva siūlo įstatymus ir politiką. Ji taip pat gali atsakyti į kvietimus tai daryti iš:
  - Europos Vadovų Tarybos (visų ES šalių valstybių ar vyriausybių vadovų);
  - Europos Sąjungos Tarybos (vyriausybių ministrų iš visų ES šalių);
  - Europos Parlamento (tiesiogiai renkamo ES piliečių);
  - pačių piliečių, sėkmingai įgyvendinančių [Europos piliečių iniciatyvą](#).
2. Komisija konsultuojasi su suinteresuotais šalimis ir piliečiais, o tada siunčia savo pasiūlymą Europos Parlamentui ir ES Tarybai.
3. Po to gali įvykti pakeitimų ir (arba) priešpriešinių pakeitimų.
4. Jei Europos Parlamentas ir ES Taryba galutinai susitaria, pasiūlymas priimamas.

Kai kurie aktai (reglamentai ir sprendimai) nuo jų įsigaliojimo dienos automatiškai tampa privalomi visoje ES. Kitus teisės aktus (direktyvas) ES šalys turi įtraukti į nacionalinę teisę. Komisija stebi, ar ES įstatymai taikomi tinkamai ir laiku, ir, jei ne, imasi veiksmų. Kadangi atlieka šį vaidmenį, Komisija vadinama „sutarčių sergėtoja“.

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process_lt

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/powers-and-procedures/legislative-powers>

EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVOS PRISTATYMAS

- 12) Paleiskite 6 vaizdo įrašą („PowerPoint“ 10 skaidrė), kuriame pristatoma Europos piliečių iniciatyva. Paaiškinkite mokiniams, kad Europos piliečių iniciatyva yra būdas paprastiems piliečiams daryti įtaką ES politikai – tai dalyvaujamosios demokratijos forma.

Daugiau informacijos apie Europos piliečių iniciatyvą rasite spustelėję toliau pateikiamą nuorodą (informacija pateikiama visomis ES kalbomis):

https://europa.eu/citizens-initiative/_lt

PAMOKOS UŽBAIGIMAS

- 13) Patikrinkite, ar studentai supranta, ką jie turi padaryti kitai pamokai **studento dokumentų rinkinyje** (13–15 puslapiuose).
- 14) Prieš išeinant mokinių prašoma susiskirstyti į poras ir sugalvoti tris klausimus apie pamokos turinį, kurių jie nori paklausti savo partnerio. Jie paklausia vienas kito ir pateikia atsakymus.

PASIRENKAMA VEIKLA

Mokiniai sukuria trumpą apklausą savo mokyklos draugams, kad sužinotų, kiek šie žino apie tai, kaip veikia Europos Sąjunga ir už ką ji yra atsakinga. Jie išanalizuoja ir aptaria rezultatus klasėje.

2 skyriaus pamokos apžvalgos atsakymai

Prat. 1) a. Kom. Tar.   b. Par.   c. Kom.   d. Tar.   e. Par. Tar.   f. Kom.   g. Par.   h. Par. Tar.

Prat. 2) a. 3   b. 1   c. 4   d. 6   e. 2   f. 5

Prat. 3) a. K (tik Komisija) b. K (Parlamentas ir Taryba) c. T d. T e. K (tik veiklos srityse, kuriose turi kompetenciją)

3 SKYRIUS. Europos piliečių iniciatyva

PAMOKOS PLANAS

<p>TIKSLAI IR UŽDAVINIAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pristatykite Europos piliečių iniciatyvą • Paraginkite mokinius pagalvoti apie jiems svarbius klausimus, kurie būtų aktualūs ES lygmeniu 	<p>KO MOKINIAI MOKYSIS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas yra Europos piliečių iniciatyva • Kokios yra Europos piliečių iniciatyvos vykdymo taisyklės • Kas lemia sėkmingą kampaniją
<p>KO MOKINIAI PRAKTIKUOSIS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planuoti • Bendradarbiauti kaip komanda • Generuoti idėjas • Naršyti EPI ir „Europa“ svetainėse 	<p>REIKALINGA MEDŽIAGA</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 skyriaus „PowerPoint“ • 6 ir 7 vaizdo įrašai

Pamokos etapai

- 1) Patikrinkite namų darbus iš ankstesnės pamokos, įskaitant rezultatus iš pasirinktos veiklos, jei ji atlikta.
- 2) Mokiniai turėtų būti pasirengę atsakyti į toliau nurodytus klausimus.
  - a) Kiek dėmesio skirate Europos Sąjungos veiklai? Ar sekate ją socialiniuose tinkluose / naujienose?
  - b) Ar manote, kad būdas, kuriuo Europos Sąjunga priima sprendimus, yra demokratiškas?
  - c) Ar yra būdų, kaip Europos Sąjunga galėtų tapti demokratiškesnė?

Skirkite laiko diskusijai.

EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVA. ETAPAI

- 3) Kai **studento dokumentų rinkinys** uždaromas, paklauskite studentų, ką jie prisimena apie EPI iš ankstesnės pamokos. Tada dar kartą paleiskite 6 vaizdo įrašą („PowerPoint“ 2 skaidrė).

Pagrindiniai etapai

1. Rasti dar šešis žmones iš kitų šešių ES šalių, kurie turi teisę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, kad kartu su jumis sudarytų komandą.
2. Apibrėžti savo uždavinį ir paprašyti Komisijos užregistruoti iniciatyvą.
3. Priėmus teigiamą sprendimą, iniciatyva paskelbiama interneto svetainėje.
4. Surinkti 1 mln. parašų iš ne mažiau kaip 7 ES šalių per 12 mėnesių (internetu arba ant popieriaus).
5. Gauti nacionalinių institucijų patvirtintus pritarimo pareiškimus.
6. Pateikti savo iniciatyvą Komisijai.
7. Susitikimas su Komisija.
8. Viešas svarstymas Europos Parlamente.
9. Europos Komisijos atsakymas.
10. Komisijos tolesni veiksmai dėl siūlomų veiksmų, jei taikytina.

Daugiau informacijos galima rasti čia: <https://europa.eu/citizens-initiative>

- 4) Paklauskite, kokių veiksmų reikia imtis norint sukurti iniciatyvą. Leiskite atsakyti, tada parodykite „PowerPoint“ 3 skaidrę arba paprašykite studentų atsiversti savo **studento dokumentų rinkinio** 16 puslapį.

KAS LEMIA SĖKMINGĄ EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVĄ?

- 5) Namų darbams mokinių buvo paprašyta pasiruošti toliau nurodytu būdu. *Apsilankykite adresu https://europa.eu/citizens-initiative/_lt. Raskite iniciatyvą, kurią norėtumėte paremti. Kitai pamokai būkite pasirengę paaiškinti, kodėl norėtumėte paremti šią iniciatyvą.* Paprašykite visų mokinių (arba kelių atrinktų) pasidalyti tuo, ką jie nusprendė su klase.

- 6) Paklauskite klasės mokinių, ar jie būtų pasirengę palaikyti visas paminėtas iniciatyvas. Ar yra tokių, kurių jie negalėtų paremti? Kodėl?

- 7) Paklauskite klasės mokinių, kada EPI yra gera. Paprašykite jų bendrai pagalvoti, kokie būtų sėkmingos EPI elementai.

Siūlomi atsakymai

- Tai turi būti kažkas, kas daro įtaką / yra problema daugelyje ES šalių.
- Tai turi būti aktualu didelei daliai visuomenės.
- Tai turi būti kažkas, dėl ko gali būti priimtas įstatymas (ne tik moralinė problema).
- Reikėtų prašyti imtis konkrečių veiksmų (ne tik „ką nors daryti“).
- Turėtų būti aiškus ryšys tarp to, ko prašoma iš Komisijos, ir šios problemos sprendimo.

8) Paleiskite 7 vaizdo įrašą („PowerPoint“ 4 skaidrė).

9) Parodykite „PowerPoint“ 5 skaidrę arba paprašykite studentų atsiversti **studento dokumentų rinkinio** 30 puslapį. Suskirstykite klasę į grupes po tris ar keturis. Paaiškinkite, kad iniciatyvos turi priklausyti vienai iš ES veiklos sričių, dėl kurios Komisija gali pateikti pasiūlymą priimti teisės aktą. Paprašykite kiekvienos grupės pateikti vieną iniciatyvą, kuri būtų susijusi su viena iš veiklos sričių. Skirkite laiko diskusijai ir tada kiekvienai grupei atsiliepiams pateikti.

ES veiklos sričių pavyzdžiai: žemės ūkis ir gyvūnų teisės, aplinka ir klimatas, maisto sauga, sveikatos priežiūra, vartotojų apsauga, kultūra ir žiniasklaida, švietimas, jaunimas ir sportas, energija, nediskriminavimas, humanitarinė pagalba, transportas.

Taip pat žr.:

https://europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/how-start-initiative-step-step/faq-eu-competences-and-commission-powers_lt

Kad įsitikintumėte, ar Komisija gali pasiūlyti teisės aktą, Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo turėtumėte ieškoti aiškių nuorodų; žr. šiuos pavyzdžius:

SUTARTIES DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO SUVESTINĖ REDAKCIJA

TREČIOJI DALIS

SĄJUNGOS POLITIKOS SRITYS IR VIDAUS VEIKSMAI

XX ANTRAŠTINĖ DALIS

APLINKA

192 straipsnis

(EB sutarties ex 175 straipsnis)

1. Europos Parlamentas ir Taryba įprasta teisėkūros procedūra, pasikonsultavę su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Regionų komitetu, sprendžia, kokių veiksmų Sąjungai reikia imtis, kad būtų pasiekti 191 straipsnyje nurodyti tikslai.

[EUR-Lex - 12012E192 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

12008E078

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija - TREČIOJI DALIS: SĄJUNGOS POLITIKOS SRITYS IR VIDAUS VEIKSMAI - V ANTRAŠTINĖ DALIS: LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ - 2 skyrius: Sienų kontrolės, prieglobsčio ir imigracijos politika - 78 straipsnis (EB sutarties ex 63 straipsnio 1 ir 2 punktai bei ex 64 straipsnio 2 dalis)

Oficialusis leidinys 115 , 09/05/2008 p. 0076 - 0077

78 straipsnis

(EB sutarties ex 63 straipsnio 1 ir 2 punktai bei ex 64 straipsnio 2 dalis)

3. Vienoje arba keliose valstybėse narėse dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio susidarius nepaprastajai padėčiai, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali patvirtinti laikinas priemones atitinkamos valstybės narės ar kelių valstybių narių labui. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

[EUR-Lex - 12008E078 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=en#page=17>

10) Užrašykite idėjas ant lentos ir paprašykite mokinių balsuoti už vieną idėją, kurią jie visi (ar dauguma) paremtų.

11) Paprašykite mokinių grįžti į savo grupes. Turėdami omenyje EPI procedūrą, paprašykite mokinių apsvarstyti, kaip jie galėtų tęsti šią kampaniją, sutelkiant dėmesį į toliau nurodytus dalykus („PowerPoint“ 6 skaidrė).

- Kaip pavadintumėte kampaniją?
- Ką darytumėte, kad rastumėte partnerių kitose 6 ES šalyse?
- Kam jums gali prireikti išleisti pinigų?
- Kaip rinktumėte lėšas savo kampanijai?
- Kaip „parduotumėte“ savo idėją, kad gautumėte parašų?
- Kaip atkreiptumėte žiniasklaidos dėmesį?

Studentai gali užsirašyti pastabas **studento dokumentų rinkinyje**

12) Vėl suburkite grupę ir gaukite mokinių atsiliepimus.

PAMOKOS UŽBAIGIMAS

13) Patikrinkite, ar mokiniai žino, ką jie turi padaryti namų darbams (18–19 puslapiai).

PASIRENKAMA VEIKLA

Mokiniai sukuria pasiūlymų dėžutę arba atlieka internetinę apklausą, kad sužinotų, kokie klausimai kelia susirūpinimą kitiems jų mokyklos mokiniams Europos lygmeniu.

4 SKYRIUS. Europos piliečių iniciatyvos rengimas ir populiarinimas

PAMOKOS PLANAS

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

- Mokinams sukurti savo kampaniją
- Išnagrinėti bendravimo įgūdžius

KO MOKINIAI MOKYSIS

- Kokie yra sėkmingo bendravimo pagrindai
- Kas yra auditorijos informuotumas
- Kas lemia sėkmingą kampaniją

KO MOKINIAI PRAKTIKUOSIS

- Planuoti
- Žaidimas vaidmenimis
- Bendradarbiauti kaip komanda
- Generuoti idėjas
- Planuoti kampaniją

REIKALINGA MEDŽIAGA

- 4 skyriaus „PowerPoint“ (jei naudojama)

Pamokos etapai

PATIKRINKITE NAMŲ DARBUS

- 1) Mokinių buvo paprašyta išnagrinėti kampaniją, kurią, jų manymu, jie galėtų paremti. Nueikite į „PowerPoint“ 2 skaidrę arba užrašykite ant lentos šias antraštes: „Tekstas“, „Nuotraukos / vaizdo įrašai“, „Grafika“, „Partneriai“, „Kita“. Paprašykite mokinių trumpai apibūdinti sėkmingus jų pasirinktos kampanijos aspektus ir pateikti juos po šiomis antraštėmis.

- 2) Skirkite laiko aptarti, kodėl mokiniai mano, kad šios kampanijos apskritai buvo sėkmingos.

Apgalvotini klausimai

- Aktualumas plačiajai visuomenei
- Praktiškumas
- Socialiniai, politiniai ir ekonominiai interesai
- ES veiklos sritys

Norėdami pamatyti sėkmingas kampanijas, žr.:

https://europa.eu/citizens-initiative/find-initiative_It?STATUS%5B0%5D=ANSWERED

Norėdami pamatyti kampanijas, dėl kurių laukiama atsakymo, žr.:

https://europa.eu/citizens-initiative/find-initiative_It?CATEGORY%5B0%5D=any&STATUS%5B0%5D=SUBMITTED&SECTION=ALL

- 3) Mokinių buvo paprašyta pagalvoti apie kampaniją, dėl kurios jie balsavo 3 skyriuje, ir kaip jie galėtų sėkmingai įgyvendinti šią konkrečią kampaniją, imdamiesi veiksmų tiek internete, tiek ne internete. Skirkite šiek tiek laiko aptarti jų idėjoms bendrai klasėje.

Mokiniai turėtų pagalvoti apie toliau nurodytus dalykus.

- Kaip jie surastų žmones kitose šalyse.
- Kam jiems gali prireikti išleisti pinigų.
- Kaip jie surinktų pinigų.
- Kokiais kanalais jie naudotųsi, kad pasiektų žmones.
- Su kuo jie susisiektų.

ĮTIKINĖJIMO METODAI

- 4) Nueikite į „PowerPoint“ 3 skaidrę arba paprašykite studentų atsiversti savo **studento dokumentų rinkinio** 20 puslapį. Paaiškinkite, kad norėdami, jog kampanija būtų sėkminga, turime įtikinti žmones, kad mūsų idėja yra gera. Galime naudoti toliau nurodytus keturis metodus (arba jų derinį), kad suformuluotume savo argumentus. Į kurį, mokinių manymu, jie sureaguotų teigiamiausiai?

Logika. Ar idėja turi prasmę? Ar yra tiesioginis ryšys tarp veiksmų, kurių reikia imtis, ir, pavyzdžiui, visuomenės / ekonomikos / kasdienio gyvenimo / sveikatos gerinimo?

Jausmai. Ar problema yra tai, ko žmonės bijo? Kiek geriau jie pasijustų, jei problema būtų išspręsta? Kaip jie jausis, jei ji nebus išspręsta / jie nieko nedarys? Ar tai yra kažkas, dėl ko žmonės gali jausti empatiją? Ar tai kažkas, kas įkvepia viltį?

Etika. Ar čia yra moralinė problema? Ar problema morališkai neteisinga? Ar turėtume spręsti šią problemą vien todėl, kad tai teisinga (nors tai gali kainuoti)?

Patikimumas. Ar yra patikimų šaltinių, patvirtinančių mūsų pasiūlymą (mokslas, moksliniai tyrimai ir kt.)? Ar yra asmenų (grupių), kuriais mes žavimės ar gerbiame (ir kurie įrodė, kad yra nusimanantys), užimančių panašią poziciją arba dalyvaujančių veikloje?

- 5) Paprašykite mokinių pasakyti keturias ar daugiau galimų iniciatyvų (tai gali būti tos, kurias jie sugalvojo per paskutinę pamoką, arba naujos, kurias jie rado) ir užrašykite jas ant lentos.

PRAKTIKAVIMASIS ĮTIKINĖTI

- 6) Padalykite klasę į poras, vienas mokinyš bus A, kitas – B.
- 7) Paprašykite mokinių įsivaizduoti, kad jie vykdo kampaniją dėl paramos iniciatyvai prie prekybos centro. Mokinyš A turi pasirinkti tą, kuri, jo manymu, galėtų būti geriausiai palaikoma naudojant logiką. Svarbu pabrėžti, kad mokiniai neturi iš tikrųjų sutikti su tuo, ką jie gina.

- 8) Duokite mokiniui A keletą minučių įtikinti mokinį B, kodėl jis turėtų palaikyti iniciatyvą. Tada mokinys B turi pateikti priešingus argumentus; mokinys A neturi atsakyti.
- 9) Tada mokiniai apsikeičia vaidmenimis ir mokinys B turi pasirinkti kitą iniciatyvą ir ginti ją naudodamas emocinius argumentus (jausmus). Mokinys A turi atsakyti.
- 10) Toliau prašykite keistis vaidmenimis, kad taip pat būtų apimta etika ir patikimumas.
- 11) Paprašykite klasės mokinių apsvarstyti, ar jų metodas buvo geriausias pasirinktai iniciatyvai. Kaip, jų manymu, jiems sekėsi? Ar priešiniiais argumentais buvo atskleistas paremiančių argumentų silpnumas?

REAGAVIMAS Į PRIEŠINIUS ARGUMENTUS

- 12) Priminkite mokiniams, jog norėdami, kad kampanija būtų sėkminga, jie turėtų apsvarstyti galimybę naudoti daugiau nei vieną metodą (logiką, jausmus, patikimumą, etiką). Jie taip pat turėtų apsvarstyti galimus priešinius argumentus ir pabandyti į juos atsakyti prieš juos iškeliant.

- 13) Nueikite į „PowerPoint“ 4 skaidrę arba užrašykite ant lentos: „Turėtume uždrausti pesticidų naudojimą žemės ūkyje“.
- 14) Mokiniai lieka savo porose arba apsikeičia partneriais. Pasakykite mokiniams, kad jie abu vaidins savo amžiaus mokinius. Naudodamasis bet kuriuo iš pirmiau minėtų metodų, kuris, jo manymu, yra tinkamas, mokinys A turėtų palaikyti šį teiginį. Mokinys B turėtų pabandyti rasti priešinius argumentus.
- 15) Tada mokiniai apsikeičia vaidmenimis, tačiau šį kartą mokinys B (pateikiantis argumentus už teiginį) yra mokinys, o mokinys A (pateikiantis priešinius argumentus) yra ūkininkas.
- 16) Paprašykite mokinių pamąstyti apie iškeltus priešinius argumentus. Ar jie pasikeitė, kai prieštaraujantis mokinys vaidino ūkininką?

BENDRO PAGRINDO RADIMAS

- 17) Nurodykite mokiniams, kad jei jie nori, jog kampanija turėtų kuo didesnę teigiamą paramą, jie turi įtikinti skirtingas žmonių grupes, kurios gali turėti skirtingus interesus.

Kuriant ES įstatymus labai svarbu rasti bendrą pagrindą ir suprasti skirtingas įvairių dalyvaujančių šalių perspektyvas. Tai taip pat bus taikoma įstatymo, kurį piliečiai inicijavo naudodamiesi EPI, idėjai. Jei naudojantis Europos piliečių iniciatyva pavyks surinkti 1 mln. parašų ir Komisija nuspręs pateikti teisinį pasiūlymą, teisėkūros institucijos, Europos Parlamentas ir Taryba turės pasiekti kompromisą. Prieš siūlydama teisės aktus, Komisija turės atsižvelgti į visų šalių, kurioms bus daromas poveikis, požiūrį; Parlamento nariai apsvarstys poveikį žmonėms ir įmonių rinkimų apygardose; o Taryboje kiekvienos ES šalies atstovai nagrinės šį klausimą individualiu nacionaliniu lygmeniu, nes kai kurios šalys gali būti paveiktos labiau ar kitaip nei kitos. Visos šios institucijos turės derėtis ir siekti kompromiso, jei iniciatyvą bus ketinama paversti įstatymu.

18) Eikite į „PowerPoint“ 5 skaidrę arba užrašykite ant lentos: „Mokinys“, „Vienas tėvų“, „Verslininkas“, „Politikas“.

19) Padalykite klasę į 4 grupes ir kiekvienai grupei priskirkite vieną iš pirmiau nurodytų pavadinimų kaip „asmenį“, kuris atstovauja žmonių grupei. Paprašykite studentų atsiversti savo **studento dokumentų rinkinio** 21 puslapį ir užsirašyti pastabas apie tai, dėl ko šis asmuo nerimauja ir kas padeda jam jaustis saugiai.

20) Duokite mokiniams keletą minučių pasitarti savo grupėse ir tada pateikti klasei tai, ką jie užsirašė. Kiti mokiniai turėtų būti paraginti papildyti sąrašus, jei jie turi kitų idėjų.

21) Paprašykite kiekvienos grupės pasirinkti iniciatyvą, kuri būtų reklamuojama jos asmeniui. Kokias žiniasklaidos priemones ji turėtų naudoti? Koks (-ie) metodas (-ai) būtų geriausias (-i)?

PAMOKOS UŽBAIGIMAS

22) Paaiškinkite mokiniams, kad atlikdami galutinę užduotį jie turi sukurti vaizdo įrašą, kad pareklamuotų iniciatyvą, kurią jie norėtų paversti ES įstatymu. Taisyklės pateikiamos toliau.

- Jie turėtų dirbti grupėse po 3 arba 4.
- Jie turėtų sugalvoti problemą, kuri, jų manymu, būtų gera iniciatyva. Jie gali naudoti vieną iš aptartų klasėje arba pasirinkti kitą.
- Jie turėtų sukurti pasiūlymą paremiantį vaizdo įrašą, kuris turėtų būti ne ilgesnis kaip 3 minučių trukmės.
- Vaizdo įrašė jie gali vaidinti personažus.
- Jei nori, jie gali savo vaizdo įrašė panaudoti muziką ir (arba) grafiką.
- Jie turėtų įsitikinti, kad turi leidimą filmuoti tam tikras vietas ar kitus žmones.
- Turėtų būti pateikiamas kūrėjų sąrašas, kuriame būtų nurodyta, kas yra atsakingas už kurią projekto dalį.

Skirkite mokiniams šiek tiek laiko susiskirstyti į grupes ir nuspręsti dėl iniciatyvos.

Jei yra laiko, vaizdo įrašai gali būti parodyti kitoje pamokoje. Jei ne, vaizdo įrašus galima įkelti į bendradarbiavimo platformą, kurią naudoja mokykla. Mokiniai turėtų būti paraginti pateikti teigiamus atsiliepimus dėl klausimų, kurie buvo aptarti per šias pamokas. Jei pageidauja, mokiniai gali balsuoti už geriausią vaizdo įrašą (jie negali balsuoti už savo).

PASIRENKAMA VEIKLA

Atrinkti mokiniai įsivaizduoja, kad jie dalyvauja posėdyje Europos Parlamente, kad pristatytų savo iniciatyvą. Kiti mokiniai yra Europos Parlamento nariai iš įvairių šalių, priklausantys skirtingoms politinėms partijoms ar turintys skirtingas pažiūras. Jie gali užduoti klausimus ir tada nuspręsti, ar pritarę iniciatyvai.

Tikro posėdžio įrašą galima rasti toliau. Kalbą galima pakeisti spustelėjus pastabos simbolį:

https://multimedia.europarl.europa.eu/lt/webstreaming/agri-envi-committee-meeting_20230124-1430-COMMITTEE-ENVI-AGRI

Baigiamasis testas

1. Kiek ES piliečių reikia, kad būtų pradėta Europos piliečių iniciatyva?
  - a. 3 ES piliečių
  - b. 5 ES piliečių, gyvenančių bet kurioje valstybėje narėje
  - c. 7 ES piliečių, gyvenančių 7 skirtingose valstybėse narėse
  - d. Minimalaus reikalavimo nėra
2. Ar galite pradėti Europos piliečių iniciatyvą bet kokių jums svarbiu klausimu, dėl kurio norite, kad Europos Komisija imtųsi veiksmų?
  - a. Taip, galima bet kokia tema
  - b. Ne, yra apribojimų
3. Kas gali remti Europos piliečių iniciatyvą?
  - a. ES piliečiai nuo 18 metų.
  - b. ES piliečiai, kurie yra pakankamo amžiaus, kad galėtų balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, arba ne jaunesni kaip 16 metų kai kuriose šalyse.
  - c. Europos Sąjungoje gyvenantys asmenys, nepriklausomai nuo jų pilietybės.
4. Teisinga ar klaidinga: vieno milijono rėmėjų iš ES šalies pakanka, kad piliečių iniciatyva būtų galiojanti.
  - a. Teisinga
  - b. Klaidinga
5. Teisinga ar klaidinga: Europos Komisija privalo priimti teisės aktus dėl galiojančios piliečių iniciatyvos.
  - a. Teisinga
  - b. Klaidinga
6. Kuri iš toliau nurodytų ES institucijų yra atsakinga už piliečių iniciatyvos registravimą?
  - a. Europos Parlamentas
  - b. Europos Vadovų Taryba
  - c. Europos Komisija
7. Kuria iš šių sutarčių įsteigta Europos piliečių iniciatyva?
  - a. Maastrichto sutartis (1992 m.)
  - b. Lisabonos sutartis (2007 m.)
  - c. Romos sutartis (1957 m.)

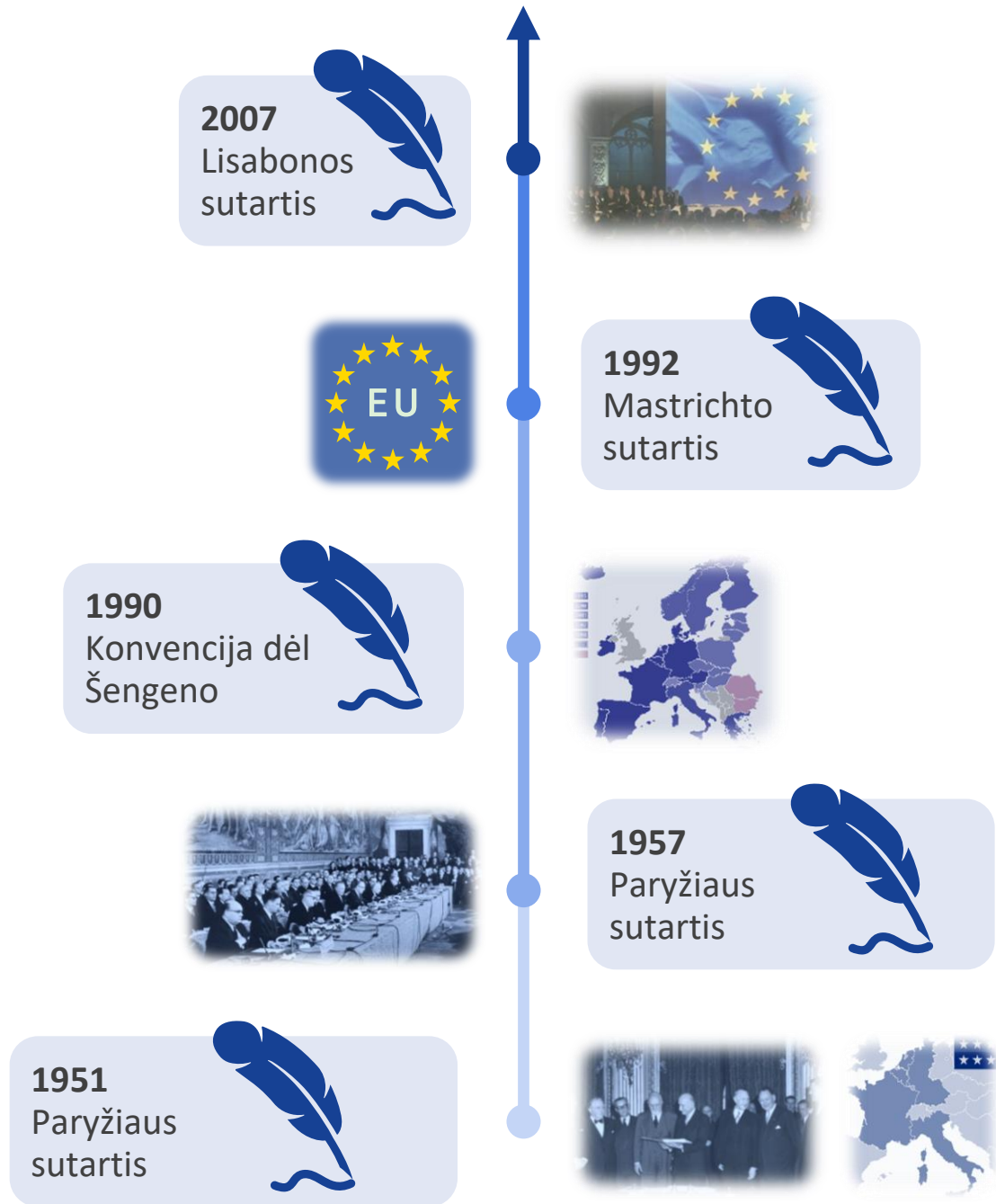
8. Kokia demokratijos forma yra Europos piliečių iniciatyva?
  - a. Dalyvaujamoji
  - b. Atstovaujamoji

9. Kiek laiko iniciatyvai suteikiama reikiama parašų skaičiui surinkti?
  - a. 12 mėnesių
  - b. 2 metai
  - c. Limito nėra

10. Teisinga ar klaidinga: Iniciatyvą žmonės gali paremti tik internetu.
  - a. Teisinga
  - b. Klaidinga

Baigiamojo testo atsakymai

1. C.
2. B. Ne, yra apribojimų. Norint pradėti iniciatyvą, ją pirmiausia turi užregistruoti Europos Komisija. Komisija gali registruoti tik tas iniciatyvas, kuriose prašoma imtis veiksmų tais klausimais, kuriais ji turi įgaliojimus siūlyti teisės aktus. Taigi, jei naujos iniciatyvos tema nepatenka į vieną iš sričių, kurioje Komisija gali siūlyti teisės aktus, jos užregistruoti negalima. Jei iniciatyva prieštarauja ES vertybėms, Komisija taip pat ją atmes.
3. B.
4. B. Klaidinga. Kad piliečių iniciatyva galiotų, turi būti surinkta 1 mln. parašų ir pasiektos iš anksto nustatytos ribos bent septyniose ES valstybėse narėse.
5. B. Klaidinga. Po iniciatyvos organizatorių susitikimo su Europos Komisija ir viešo posėdžio Europos Parlamente Komisija turi paaiškinti, kokius veiksmus ji pasiūlys atsakydama į galiojančią piliečių iniciatyvą (jei tokių yra), ir nurodyti priežastis, dėl kurių ims veiksmų (arba jų nesiims). Šis atsakymas bus pateiktas Komisijos narių oficialiai priimtu komunikatu, kuris bus paskelbtas visomis oficialiomis ES kalbomis.
6. C.
7. B.
8. A. Balsavimas už EP narius, kad jie atstovautų mūsų interesams, yra atstovaujamosios demokratijos forma.
9. A.
10. B. Žmonės taip pat gali pasirašyti paramos formas ant popieriaus.

EUROPOS SAJUNGOS SUTARČIŲ FAKTŲ SUVESTINĖ

Pagrindinės ES sutartys

<https://european-union.europa.eu/select-language?destination=/node/53>

Toliau nurodytos sutartys yra penki svarbūs Europos Sąjungos istorijos etapai. Jei norite gauti daugiau informacijos, pasinaudokite nuorodomis po kiekvienu informaciniu laukeliu. Atminkite, kad visais atvejais galite pakeisti kalbą.

1951 M. PARYŽIAUS SUTARTIS

Europos Sąjunga pradėjo gyvuoti XX a. šeštajame dešimtmetyje, pasibaigus Antrajam pasauliniam karui. Jos tikslas buvo užkirsti kelią dar vienam karui Europos žemyne. Paryžiaus sutartis buvo pirmasis žingsnis Europos integracijos link. Ja buvo įsteigta Europos anglių ir plieno bendrija, kuri subūrė šešias Europos šalis (Prancūziją, Vakarų Vokietiją, Italiją, Belgiją, Liuksemburgą ir Nyderlandus), tarp kurių prekyba anglimis ir plienu galėjo vykti be jokių kliūčių. Pagrindinis Europos anglių ir plieno bendrijos tikslas buvo integruoti dalyvaujančių Europos šalių ekonomiką, kad konfliktas būtų mažiau tikėtinas, taip pat kad būtų aišku, ar viena iš narių naudojo plieną, kad gamintų ginklus rengdamasi galimam karui.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022>

1957 M. ROMOS SUTARTIS

Šia sutartimi buvo įsteigta Europos ekonominė bendrija (EEB), subūrusi 6 šalis (Belgiją, Italiją, Liuksemburgą, Nyderlandus, Prancūziją ir Vokietiją), siekiančias integracijos ir ekonomikos augimo per prekybą.

Ja buvo sukurta bendroji rinka, pagrįsta laisvu prekių, žmonių, paslaugų ir kapitalo judėjimu. Ja taip pat buvo sudaryta muitų sąjunga, panaikinant vidaus tarifus ir nustatant bendrus tarifus iš išorės įvežamoms prekėms.

Daugelis šiandien žinomų ES institucijų buvo įsteigtos šia sutartimi, kaip nurodyta toliau.

- Ministrų Taryba
- Komisija
- Parlamentinė Asamblėja (Europos Parlamentas)
- Teisingumo Teismas
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>

1990 M. KONVENCIJA DĖL ŠENGENO SUSITARIMO

Konvencija dėl Šengeno susitarimo buvo sukurta laisvo judėjimo erdvė be sienų kontrolės tarp pasirašiusių šalių. Nuo to laiko ji buvo įtraukta į ES teisę ir dabar yra deklaruojamas Europos Sąjungos tikslas.

<https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>

1992 M. MASTRICHTO SUTARTIS

Tai sutartis, kuria buvo įsteigta Europos Sąjunga. Be kitų dalykų, joje buvo pristatyta „Europos piliečio“ idėja, pagal kurią bet kurios ES šalies piliečiai gali gyventi ir dirbti bet kurioje kitoje valstybėje narėje. Ja taip pat buvo suteiktos kitos teisės ir apsauga.

Kita svarbi sutarties dalis buvo ta, kad ją įtvirtinta bendros valiutos ir ekonominės politikos koordinavimo idėja, dėl kurios buvo sukurtas euras ir Europos centrinis bankas.

Sutartimi centralizuota daug atsakomybės sričių, už kurias anksčiau buvo atsakingos nacionalinės vyriausybės, siekiant tolesnio suderinimo visoje Europos Sąjungoje. Ja taip pat padaryta pakeitimų ES institucijų galios struktūroje.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026>

2007 M. LISABONOS SUTARTIS

Ši sutartis buvo pagrįsta tuo metu galiojusiomis sutartimis ir jas iš dalies pakeitė. Ji suteikė Europos Sąjungai juridinio asmens statusą, o tai reiškia, kad dabar ji gali pasirašyti sutartis arba prisijungti prie organizacijų kaip viena institucija. Ji padarė [Pagrindinių teisių chartiją](#) teisiškai įpareigojančią ir suteikė jai tokią pačią teisinę galią kaip ir sutartims. Joje taip pat buvo išaiškinti ES kompetencijos klausimai.

Labai svarbu tai, kad sutartimi užtikrinta, jog turėtų būti didesnė demokratija, padidinant Europos Parlamento galią.

Ja taip pat numatytas mechanizmas, per kurį paprasti piliečiai galėtų daryti tiesioginį poveikį ES politikai ir teisei. Štai kur buvo pristatyta Europos piliečių iniciatyva (EPI).

<https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/summary/the-treaty-of-lisbon.html>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

Daugiau apie šiuo metu galiojančias sutartis skaitykite EUR-lex:

<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html?locale=lt>

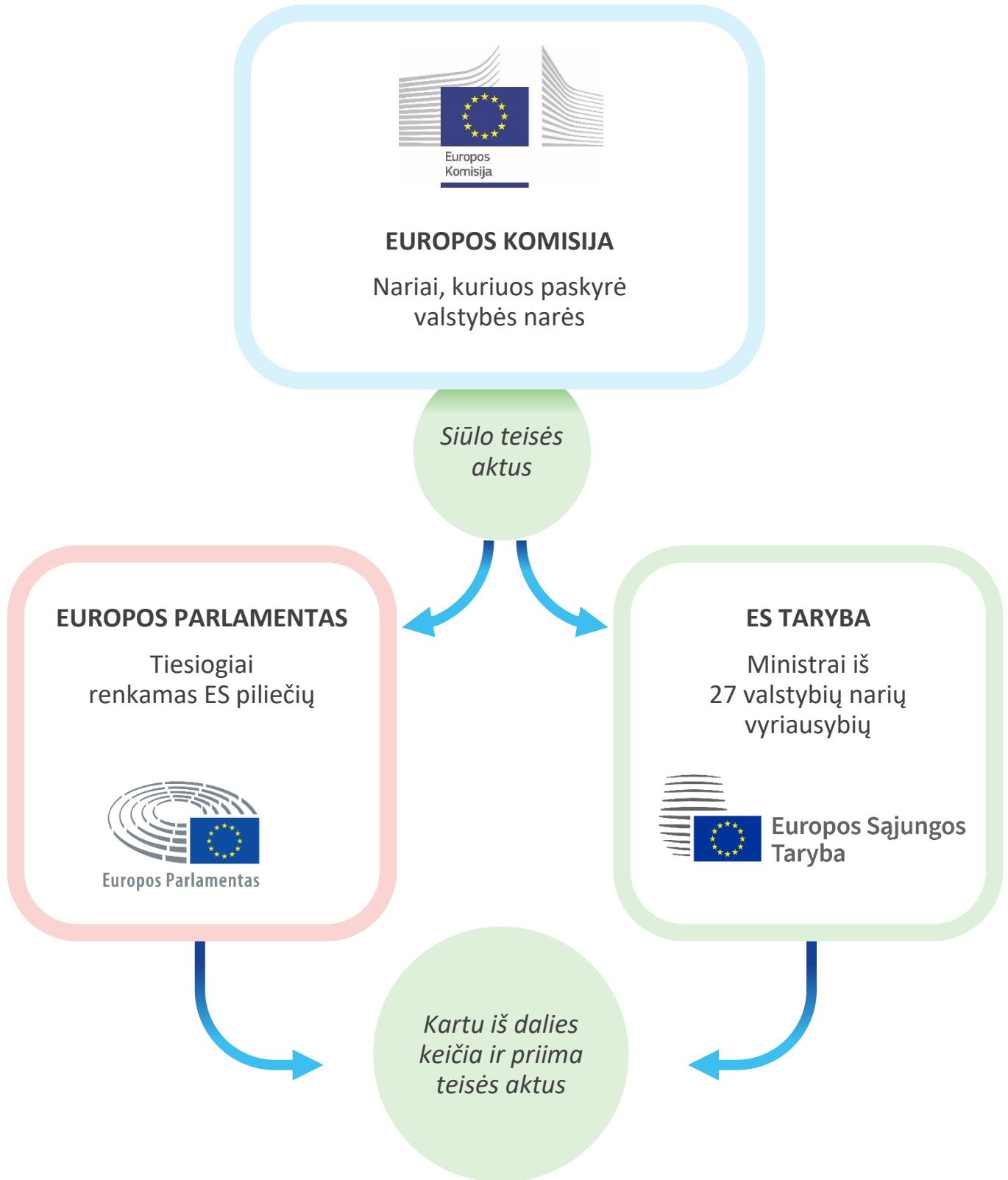
ES VEIKLOS SRITYS (pasirinkimas)

Išimtinė kompetencija	Pasidalijamoji kompetencija	Papildomoji kompetencija
Muitų sąjunga	Bendroji rinka	Visuomenės sveikata
Konkurencijos taisyklės	Užimtumas ir socialiniai reikalai	Pramonė
Pinigų politika	Žemės ūkis	Kultūra
Prekyba	Žuvininkystė	Turizmas
Jūrų augalai ir gyvūnai	Aplinka	Švietimas ir mokymas, jaunimas ir sportas
	Vartotojų apsauga	Civilinė sauga
	Transportas	Administracinis bendradarbiavimas
	Transeuropiniai tinklai	
	Energija	
	Teisingumas	
	Pagrindinės teisės	
	Migracija ir vidaus reikalai	
	Visuomenės sveikata	
	Moksliniai tyrimai ir kosmosas	
	Vystomasis bendradarbiavimas ir humanitarinė pagalba	

Sužinokite daugiau:

https://europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/how-start-initiative-step-step/faq-eu-competences-and-commission-powers_lt

ES ĮSTATYMŲ LEIDYBOS PROCESAS

© Europos Sąjunga, 2023 m.

Pakartotinis naudojimas leidžiamas nurodžius šaltinį. Europos Komisijos dokumentų pakartotinio naudojimo politika reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, 39 p.).

PDF ISBN: 978-92-68-03877-2 doi: 10.2792/3510996 KA-04-23-421-LT-N

Europos Sąjungos
leidinių biuras

Europos
piliečių
iniciatyva